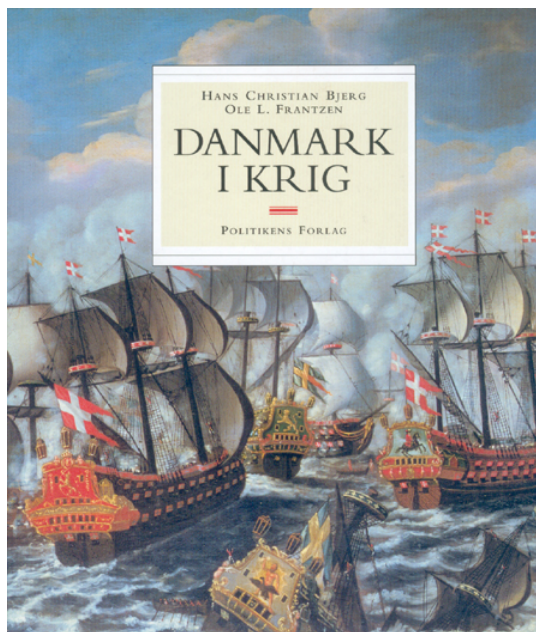

Fortællinger om krig

Et drama, hvor aktørerne er militære enheder, krigsskibe og konger, generaler og admiraler

Hans Christian Bjerg og Ole L. Frantzen: *Danmark i krig*. Politikens Forlag. 368 s. Ill., kr. 299.

Af Carsten Porskrog Rasmussen

Militære slag er et fortættet drama, der vedbliver at fascinere millioner af mennesker (mænd). Uanset enhver erkendelse af, at krig og da særligt slag hører til de værste mareridt, mennesker kan blive kastet ud i, kan det ikke forhindre, at beretninger om militære kampe hører til de mest populære historiske værker. Få andre steder er dramaet så direkte, så fortættet, som når mennesker slås på liv og død. Og så er det i øvrigt blevet på mode igen at mene, at det faktisk har påvirket historiens gang, hvordan forskellige slag faldt ud.

Bogen *Danmark i krig* er reelt en beretning om 45 danske slag eller lignende fra Valdemar Atterdags erobring af Visby i 1361 til søslaget ved Helgoland i 1864. I hvert afsnit trækkes baggrunden op, og derpå fokuseres på selve slaget, hvis forløb gennemgås, og hvis udfald begrundes og kommenteres. Det er ikke en historie om krig som menneskelig lidelse og heller ikke det personlige drama. Det er et drama, hvor aktørerne er militære enheder, krigsskibe og konger, generaler og admiraler. Fortællestilen er nøgtern, næsten køligt saglig. Det er krigshistorie, som når man ser det på *Discovery*, om end der dog ikke går så meget "gear" i det – våben og lignende gennemgås meget kortfattet. Fokus er mere på militær taktik og det militære forløb og i nogen grad på konsekvenserne. Det er smukt og appetitligt serveret med en række bataljemalerier, bille-

der af hovedpersoner, medaljer og ikke mindst gode og instruktive kort over flere slag.

Der vil være forskellige meninger om den måde at fortælle om krig på. Nogle vil være forargede over, at det fortælles så køligt og uden fokus på lidelse, andre vil finde fortællingen upersonlig, men mange vil utvivlsomt blive fanget ind af denne teknisk-saglige måde at analysere krigen på. For mit eget vedkommende anerkender jeg, at også krig og slag kan analyseres nøgternt og teknisk – så vel som man kan finde det gjort om andre vigtige menneskelige forhold som religion, økonomi eller dødelighed. Taget på sine egne præmisser fremstår bogen kompetent og klar, og jeg har læst de fleste kapitler med interesse og adskillige med klart udbytte i form af ny viden. Nogle kapitler er dog bedre end andre. En del af forklaringen ligger nok i kildematerialet

Bogen har sine meget klare tyngdepunkter i svenskekrigene og de slesvigske krige. Middelalderen er kun repræsenteret med fire slag fra før 1530 og to fra Grevens Fejde. Så følger hele 25 slag fra svenskekrigene – fire fra Syvårskrigen, ét fra Kalmarkrigen, tre fra Torstenssonkrigen, fire fra Karl Gustav Krigene, hele syv fra Skånske Krig og seks fra Store Nordiske Krig. Kejserkrigen er repræsenteret ved én kamp, Englandskrigene ved fem og til slut får de slesviske krige i alt otte kapitler. Videre er der næsten delt sol og vind lige mellem land- og søkrig (og dermed mellem forfatterne), idet landkrigen har fået 25 kapitler, søkrigen 20. Tyve begivenheder tæller som danske sejre, 17 som nederlag, mens otte var uafgjort eller lignende.

Udvalget er langt hen ad vejen konsistent med de begivenheder, der i forvejen har fået mest opmærksomhed i historiske fremstillinger, og man husker respektfuldt dem, der mindes på hærens og flådens flagdage. Som sådan er det udmærket. Taget som udtryk for hvilke kampe og lignende, der har været historisk vigtigst eller størst, er udvalget solidt et stykke ad vejen, men dog med visse skævheder. Det er evident, at middelalderen er stærkt underrepræsenteret. Vi mangler både Arkonas erobring, slaget ved Bornhøved, Fallköping og mange andre begivenheder, der har haft afgørende historisk betydning. Forklaringen er vel især, at vi ikke ved så meget om det, men måske også, at de ikke indgår i hærens og flådens selvforståelse, og den tradition, forfatterne dermed er rundet af som hhv. direktør for Tøjhusmuseet og tidligere leder af de militære arkiver ved Rigsarkivet.

Den store vægtning af svenskekrigene er rimelig, og det er korrekt at give Skånske Krig flest kapitler. Bogen er

med til at pege på, at denne krig nok var den voldsomste militære kraftanstrengelse i mødet mellem Danmark og Sverige gennem tiderne. Faktisk er der flere begivenheder end de valgte syv fra denne krig, som kunne have været med.

Men ud over den sporadiske behandling af middelalderen falder to skævheder i øjnene. Den ene er, at man er gået (for) vidt i retning af at dele kapitler ligeligt mellem hær og flåde. Man kan argumentere med, at kampene ved Køge Bugt 1710, Sjællands Odde i 1808 og Helgoland i 1864 bør med, fordi de indgår i den nationale mytologi, men i den store sammenhæng er de mere eller mindre petitstof, især Sjællands Odde.

Markant er videre den geografiske fordeling. Det er påfaldende, at de skildrede kampe foregår i Danmark, Sverige, Hertugdømmerne, Nordtyskland og til søs, men ikke i ét tilfælde i Norge. Uagtet de 404 års fællesskab, er kampe ved den svensk-norske grænse altså ikke omfattet af *Danmark i Krig*.

En sidste kritisk bemærkning skal gælde titlen. Bogen burde hedde noget i retning af *Berømte danske slag og kamphandlinger*. Der er godt nok enkelte forhold med, som ikke er enkeltslag – Grevens Fejde omtales generelt i stedet for et fokus på Svenstrup, Øksnebjerg eller Københavns belejring, Kanonbådskrigen 1807-14 er ikke et slag, men et fænomen (som så igen tilgodeser flåden ...), og endelig kom der ikke et slag ved Danvirke i 1864, men kun et tilbagetog: Når det kommer med, kan man i øvrigt undre sig over, at det mest dramatiske af slagene, Daniel Rantzaus tog ind i Sverige og tilbage igen under Syvårskrigen er udeladt, og jeg savner altså også Karl Gustavs tog over bælteerne – det er da en militær begivenhed, der ville noget, og som havde konsekvenser. Men ellers er de øvrige krigsbegivenheder kun blevet lidt fyld og optakt i kapitlerne om slagene. Det er fair nok at fokusere på slagene, men det er ikke fair at sige, at det dækker *Danmark i krig* – ikke en gang ud fra en militærtaktisk synsvinkel. Der er helt sikkert lejligheder, hvor andre militære manøvrer, som ikke endte i slag, var fuldt så vigtige.

Carsten Forskrog Rasmussen er lektor i Historie ved Aarhus Universitet.